

האינטרס הישראלי: התמקדות באיראן והמשך פגיעה מירבית במשטר וביכולותיו

23.03.2026 | ד"ר עדי שורץ written by

עיקרי הדברים

- יעד העל של ישראל הוא איראן נטולת גרעין וטילים, ללא יכולת שיקום, תוך שימור התיאום האסטרטגי עם ארה"ב.
- קיים ספק באשר ליכולת להביא להפלת המשטר בטווח הקצר, ולכן יש להיערך גם לתרחיש של משטר מוחלש אך שורד.
- יש לשקול פגיעה במוקדי הכוח הכלכליים של המשטר, בעיקר בתחום הגז, תוך הימנעות מפגיעה בשוק האנרגיה העולמי.
- בזירה הלבנונית יש להגדיר מחדש את רעיון אזור החיץ כמרכיב מרכזי במדיניות הביטחון.
- לא נכון לנהל מערכה עצימה בשתי זירות במקביל; יש לתעדף זירה מרכזית ולהכריע בה.
- יש לשמר תיאום הדוק עם ארה"ב ולנצל את המומנטום ליצירת רעיונות אזוריים חדשים בהובלה אמריקאית.
- לצד המאמץ הצבאי, יש לפעול באופן יזום בזירת התודעה וההסברה בגישה אסרטיבית ולא מתנצלת.

מבוא

ההתפתחויות האחרונות בזירה האיראנית ובחזית הלבנונית מציבות את ישראל מול מערכה מורכבת, רב-זירתית, בעלת השלכות אזוריות ובינלאומיות רחבות. על רקע זה התקיים ביום ראשון 22 במרץ 2026 במכון משגב לביטחון לאומי ואסטרטגיה ציונית דיון הערכת מצב שמטרתו לבחון את דפוסי הפעולה הנוכחיים, לזהות מגמות מרכזיות ולגבש כיווני פעולה אפשריים להמשך.

הדיון התמקד בשאלות יסוד הנוגעות לאופי המערכה ^[1] האם מדובר במלחמת התשה מתמשכת או בתהליך שניתן להוביל לכדי הכרעה ^[2] וכן במתח שבין היעדים הצבאיים לבין היעדים המדיניים. בנוסף, נבחנו המשמעות של המערכה עבור הזירה הלבנונית, יחסי ישראל-ארה"ב והאפשרות לעיצוב מחדש של הסדר האזורי. הדיון התקיים לפני הודעתו של נשיא ארה"ב דונלד

טראמפ על השעיית הכוונה לתקוף אתרי תשתית ואנרגיה באיראן למשך חמישה ימים. ^[1]

מסמך זה מציג את התובנות המרכזיות שעלו בדיון, תוך ניסיון לחדד את הדילמות האסטרטגיות העומדות בפני ישראל ואת טווח האפשרויות לפעולה בתקופה הקרובה.

הזירה האיראנית

יעד העל של ישראל מוגדר כאיראן נטולת יכולות גרעיניות וטיליות, ללא אפשרות לשיקום, תוך שמירה על יחסים אסטרטגיים יציבים עם ארה"ב. עם זאת, ההערכה היא כי השגת יעד זה לא תוביל בהכרח להפלה מיידית של המשטר, וכי ייתכן תרחיש שבו המשטר נחלש אך שורד. במצב כזה תידרש ישראל לפעול לאורך זמן למניעת שיקום יכולותיו.

המערכת האיראנית ממשיכה להפגין עמידות, הן במישור הצבאי והן במישור האזרחי. בשלב זה לא ניכרת התקוממות עממית רחבה, ואף ייתכן אפקט של "התכנסות סביב הדגל" (Rally round the flag effect). בנוסף, קיימים רכיבים בתוכנית הגרעין, לרבות מאגרי אורניום מועשר תת-קרקעיים, שאינם ניתנים לתקיפה מהאוויר, דבר המגביל את אפקטיביות הפעולה הצבאית בהקשר זה.

האסטרטגיה האמריקאית נתפסת כרב-שלבית, וכוללת פגיעה שיטתית במוקדי הכוח של המשטר [2] משמרות המהפכה, מערך הבסיג', תשתיות טילים וגרעין ואף מנופים כלכליים ואנרגטיים. ייתכן כי בהמשך יישקלו גם מהלכים הכוללים מעורבות קרקעית מוגבלת לצורך טיפול בתשתיות אסטרטגיות.

בנסיבות אלו צריכה ישראל להמשיך ולתקוף באופן שיטתי את יעדי המשטר ולהחליש באופן מתמשך את כלל יכולותיה של איראן. יש לשקול פגיעה במוקדים הכלכליים של המשטר, בעיקר בתחום הגז המיועד לשוק הפנימי, תוך הימנעות מפגיעה בתעשיית הנפט שעלולה להביא לזעזועים בשוק האנרגיה העולמי. במקביל, יש להביא בחשבון כי שינוי משטר הוא תהליך ממושך, וכי גם אם אינו מתממש בטווח הקצר, ניתן לפעול לסדוק את יציבותו לאורך זמן.

הזירה הלבנונית

המערכה בלבנון מתנהלת כיום במאפיינים המזכירים את דפוסי הלחימה של 2006 [2] הסתמכות על אש מנגד, מודיעין ופעולות נקודתיות, ללא תמרון קרקעי רחב. יש להגדיר שתי מטרות מרכזיות בזירה זו: הפסקת הירי לעבר ישראל ומניעת איום ישיר על יישובי הצפון באמצעות תצפיות ואש נ"ט. הודגש כי עדיף להימנע מניהול מערכה עצימה בשתי זירות במקביל (איראן ולבנון), ויש עדיפות משמעותית לזירה האיראנית.

בדיון הוצגו שלוש חלופות פעולה עיקריות:

- החלופה הראשונה היא המשך החלשת חיזבאללה באמצעות פשיטות ממוקדות תוך הישענות על צבא לבנון [2] חלופה הנתפסת כפחות אפקטיבית.
- החלופה השנייה היא יצירת אזור חיץ מצומצם לאורך הגבול, המשלב פינוי אוכלוסייה ופעילות אווירית [2] פתרון חלקי שאינו מספק גבול בר הגנה.
- החלופה השלישית היא יצירת אזור חיץ נרחב עד נהר הליטני [2] מהלך בעל פוטנציאל

ליצירת גבול יציב יותר, אך כזה הדורש משאבים משמעותיים ועלול לבוא על חשבון המאמץ בזירה האיראנית.

בהקשר זה עלתה גם ההמלצה למסגר מחדש את רעיון "רצועת הביטחון" כמדיניות לגיטימית, ואף לשקול את הרחבתו בעתיד לזירות נוספות.

הזירה האזורית והבינלאומית

שמירה על תיאום הדוק עם ארה"ב נתפסת כתנאי יסוד להצלחת המערכה. קשה להאמין שבטווח הזמן הקרוב תיפול לידי ישראל הזדמנות נוספת לערער באופן מסיבי כל כך את המשטר באיראן בשיתוף פעולה הדוק עם ארה"ב. בנוסף, יש לנצל את המומנטום האסטרטגי לצורך עיצוב רעיונות חדשים לסדר אזורי, ולא להסתפק בשימור המערכת הקיימת.

בין הרעיונות שעלו בדיון: מבנה פדרטיבי סורי-לבנוני במקום שתי מדינות עצמאיות, שבו סוריה תישא באחריות לפירוק חיזבאללה, וכן הקמת ישות כורדית בצפון-מזרח סוריה ועיראק (לא בטורקיה). מימוש רעיונות מסוג זה מחייב הובלה אמריקאית ושיח אינטימי ומתמשך עם וושינגטון.

באירופה ניכרת מגמה מורכבת: הימנעות ממעורבות צבאית ישירה לצד חשש מהשלכות כלכליות ואנרגטיות, אך גם פוטנציאל למעורבות חיובית בתחומים כמו אבטחת מצרי ים. שיגור הטילים האיראניים לעבר דייגו גרסיה עשוי לשמש זרז להגברת המעורבות האירופית.

במקביל, המערכת הפוליטית בארה"ב מתאפיינת בקיטוב גובר סביב המלחמה. התמיכה בקרב הרפובליקנים נותרת גבוהה יחסית, בעוד שבקרב הדמוקרטים ניכרת התנגדות משמעותית. הנשיא טראמפ נושא בעלויות פוליטיות ישירות, והמשך התמיכה תלוי במידת ההישגים שיושגו.

זירות נוספות

לצד הזירות המרכזיות, יש לפעול גם בזירות משניות כאשר הדבר ניתן לביצוע בעלות נמוכה יחסית ואינו פוגע במאמץ המרכזי.

ביהודה ושומרון קיימות אינדיקציות לבניית כוח התקפי משמעותי מצד הרשות הפלסטינית, ויש להיערך לכך מבעוד מועד.

ברצועת עזה יש להגיב לתהליכים גלויים באמצעים ממוקדים, תוך שילוב גורמי ביטחון רלוונטיים, ולשים לב להעמקת המעורבות האירופית והבינלאומית דרך סיוע הומניטרי.

בזירת התודעה וההסברה יש לאמץ גישה אסרטיבית וברורה, בדומה למודל האמריקאי, ולפעול באופן יזום לעיצוב הנרטיב הבינלאומי.

<https://x.com/RapidResponse47/status/2036036830877925719?s=20> [1]

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.